

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ПТАХІВНИЦТВА В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ANALYSIS OF POULTRY COMPANIES' ECONOMIC POTENTIAL IN THE DEVELOPMENT'S SYSTEM OF FOREIGN ECONOMICS' ACTIVITY

Любов ЛІПІЧ,
доктор економічних наук,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, Луцьк

Lyubov LIPYCH,
PhD Economics,
Volyn National University
named after Lesya Ukrainka, Lutsk

Клавдія КУТИКІНА,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, Луцьк

Klavdiya KUTYKINA,
Volyn National University
named after Lesya Ukrainka, Lutsk

У сучасних умовах підприємства птахівництва в Україні та світі є одним з основних виробників важливих білкових продуктів, які відзначаються біологічною повноцінністю для організму людини й економічною доступністю для більшості споживачів. В умовах вступу нашої країни до СОТ тваринництву необхідно довести свою життєздатність, можливість вести гідну конкурентну боротьбу на основі ефективного використання ресурсів в умовах ринку. Можна стверджувати, що на етапі жорсткої конкуренції з імпортною продукцією вітчизняні виробники одержали певні переваги, про що свідчить щорічний приріст виробництва яєць і м'яса птиці. У структурі виробництва м'яса в Україні у 2007-2011 роках птахівництво займає провідні позиції (34-36% від загального виробництва), випередивши традиційні галузі скотарства і свинарства. Це свідчить про високу ймовірність для вітчизняних підприємств зайняти достойну конкурентну нішу і на зовнішніх ринках збуту.

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних виробничих сільськогосподарських підприємств можливий за рахунок значного потенціалу та сприятливих зовнішніх умов господарювання.

Метою статті є оцінка стану й економічного потенціалу підприємств птахівництва з метою визначення можливостей збуту продукції за межі національного ринку.

Протягом останніх років в Україні спостерігається чітка тенденція до збільшення споживання м'яса птиці на душу населення порівняно з аналогічним показником для інших видів м'яса. Зокрема, протягом 2007-2011 років воно збільшилось із 7,4 до 13,7 кг, до 2012 року очікується збільшення споживання м'яса птиці майже вдвічі.

Міжнародна торгівля м'ясом птиці теж набуває дедалі більшого значення, незважаючи на те, що лише 14% виробленої продукції продається на міжнародному ринку. Найбільшими експортерами м'яса птиці є США, на які припадає 46% світового експорту, Бразилія – 22%, Китай – 9,1% і Таїланд – 9%, а серед країн Центральної та Східної Європи на Угорщину припадає 1% експорту.

У країнах ЄС виробництво м'яса характеризується певними особливостями: поголів'я майже всіх видів тварин має тенденцію до скорочення. Виробництво м'яса бройлерів зосереджено в обмеженій кількості країн: Великобританія – 19,1%, Франція – 17,4%, Іспанія – 15,2%, Італія – 11,2%. За останні роки внаслідок дотримання вимог Світової організації торгівлі 15 країн ЄС втратили частину ринку м'яса, що сприяло збільшенню доступу інших країн на ринок, у тому числі й України [15].

З моменту вступу до СОТ для товарів, які імпортуються з держав – членів СОТ, запроваджено режим найбільшого сприяння, тобто застосовуються пільгові ставки ввізного мита Митного тарифу України. Україна отримала значні економічні переваги від цього союзу, а саме:

- гарантування вітчизняним товаровиробникам міжнародно-правового захисту від недобросовісної конкуренції на світовому й регіональному ринках;

- доступ до міжнародних ринків, скасування щодо країни дискримінації й нетарифних бар'єрів, доступ до багатосторонніх механізмів вирішення суперечок та можливість впливати для захисту національних інтересів на умови регулювання світової торгівлі [3].

Нині створено 60 торговельно-економічних місій у складі закордонних дипломатичних установ України, які діють у 58 державах світу, а також у складі Представництва України при ЄС і Постійного представництва України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві з метою просування українського експорту на міжнародні ринки збуту.

Україна має чималий експортний сільськогосподарський потенціал, зумовлений великими площами родючих ґрунтів і близькістю до ключових ринків Близького Сходу, Північної Африки, країн колишнього СРСР і потенційно – ЄС. Але аграрний експортний потенціал України реалізується не в повній мірі, що пояснюється її недостатньою інтегрованістю у світовий аграрний ринок. Про це свідчить низька

питома вага експорту у вартості валової продукції с/г, яка становить 12%, тоді як, наприклад, у Польщі й Угорщині цей показник досягає 25%, а в Німеччині – понад 50% [7].

Ми проаналізували економічний потенціал вітчизняних підприємств птахівництва. Дослідження здійснювалось у декілька етапів: аналіз динаміки обсягів виробництва та реалізації м'яса птиці; оцінка конкурентоспроможності вітчизняних підприємств птахівництва з метою визначення виробника з найкращою конкурентною позицією; оцінка конкурентоспроможності продукції птахівництва; аналіз стану й тенденцій ЗЕД підприємств птахівництва; аналіз балансу м'яса та м'ясних продуктів з метою визначення потенціалу збуту на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Обсяг виробництва м'яса птиці залежить від попиту, який визначається рівнем споживання. У межах статистичного обліку держави спостереження ведуться в розрізі підприємств тваринництва. Здійснивши аналіз відповідного періоду, можна зробити висновок, що протягом 2009-2011 років обсяги

Проаналізовано стан виробничої та збутової діяльності підприємств птахівництва. Оцінено конкурентоспроможність досліджуваних підприємств та їх продукції. Проаналізовано тенденції ЗЕД підприємств птахівництва та баланс м'яса і м'ясних продуктів з метою визначення можливостей збуту на внутрішньому й зовнішньому ринках.

The status of production and marketing activities of poultry enterprises is analyzed. It is reviewed the competitiveness of sampled enterprises and their products. It is analyzed the trends in foreign economic activity of poultry enterprises and a balance of meat and meat products in order to determine a market opportunities for domestic and foreign markets.

Таблиця 1. Динаміка чисельності поголів'я худоби та птиці в Україні за 2009-2011 роки

Показники	2009	2010	2011	Темп зростання, %	
				2010 до 2009	2011 до 2010
1	2	3	4	5	6
Усі категорії господарств					
Велика рогата худоба, тис. голів	4918,0	4494,4	4471,1	91,4	99,5
в т.ч. корови, тис. голів	2758,0	2631,2	2588,4	95,4	98,4
Свині, тис. голів	7135,0	7960,4	7478,7	111,6	93,9
Птиця усіх видів, тис. голів	190524,1	203839,8	199510,8	106,9	97,9

* Примітка: Згідно з даними Державного комітету статистики України, джерело [11]

виробництва продукції тваринництва збільшилися на 6,8 і 3,5% відповідно, в тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 8,6 та 7,2%. У господарствах населення протягом досліджуваного періоду було зафіксовано падіння обсягів виробництва на рівні 0,5%. Спостерігалася негативна тенденція скорочення поголів'я великої рогатої худоби в господарствах усіх категорій. Станом на 31.12.2011 нараховувалося 4471,1 тис. голів великої рогатої худоби, що на 9,1% менше порівняно з відповідним періодом 2009 року. Водночас у 2010 спостерігалася зростання поголів'я птиці – 203839,8 тис. голів (+6,9% проти відповідної дати 2009 року) (табл. 1). Скорочення поголів'я великої рогатої худоби на тлі тривалого нарощування поголів'я птиці пов'язано з тим, що організація виробництва м'яса птиці є інвестиційно привабливою та потребує значно меншого періоду часу для досягнення кондиційної ваги, ніж у виробництві великої рогатої худоби.

Станом на 31.12.2011 чисельність поголів'я птиці всіх видів за всіма категоріями господарств України становила 199511 млн. гол., що на 2,1% нижче, ніж за аналогічний період попереднього року. При цьому в сільськогосподарських підприємствах поголів'я птиці знизилася на 4,7% і налічувало 105363 млн. гол. У господарствах населення чисельність поголів'я становила 94148 млн. гол., що на 0,9% вище показника на 31.12.2010.

Найбільше поголів'я усіх видів птиці в усіх категоріях господарств України спостерігалася в таких областях:

1. Черкаська (23,7 млн. голів, 12% від загальної чисельності поголів'я птиці). Щодо показника станом на 31 грудня 2011 року поголів'я становило 88% від аналогічного показника станом на 31 грудня 2010 року.
2. Київська (22,0 млн. голів, 11%). Темп зростання 102%.
3. Дніпропетровська (18,4 млн. гол. 9%). Темп зростання 104%.
4. Донецька (14,7 млн. голів, 8%). Темп зростання 97%.
5. Вінницька (9,9 млн. голів, 5%). Темп зростання 96%.
- ...
14. Волинська (5,6 млн. голів, 3%). Темп зростання 102%.

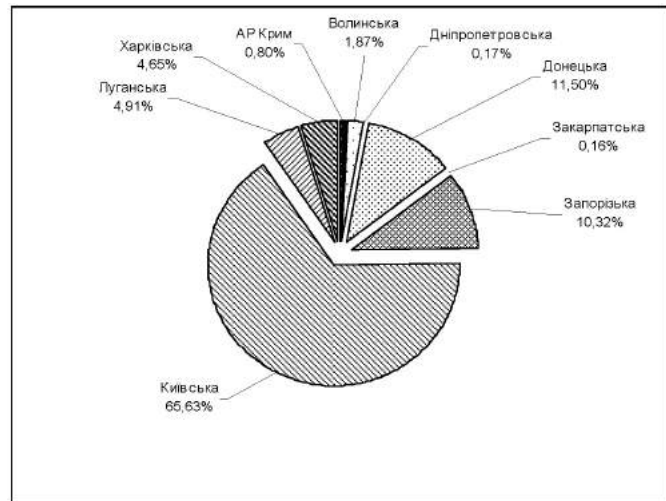
Волинська область займала 14-е місце за чисельністю поголів'я усіх видів птиці в усіх категоріях господарств України, 10-е місце за чисельністю поголів'я усіх видів птиці у сільськогосподарських підприємствах України та усіх видів птиці у господарствах населення України.

52% поголів'я птиці у Волинській області припадає на сільськогосподарські підприємства, а решта (48%) – на господарства населення. Чисельність поголів'я курей – несучок м'ясних порід в Україні згідно зі звітом об'єднання підприємств птахівництва становила 2362,2 тис. голів, що нижче від показника за аналогічний період попереднього року на 2,2%.

Лідеруючі позиції за чисельністю курей – несучок м'ясних порід займають такі області (рис. 1): Київська – 1550,2 тис. гол., Донецька – 271,7 тис. гол., Запорізька – 243,8 тис. гол., Луганська – 115,9 тис. гол., Харківська – 109,8 тис. гол., Волинська – 44,1 тис. гол.

У 2011 році в Україні було вироблено 2109,5 тис. т м'яса всіх видів (у живій вазі) всіма категоріями господарств. Відносно 2010 року виробництво становило 104,8% (на 97,1 тис. т більше). При цьому питома вага промислового виробництва м'яса досягає 57,7% від загального обсягу виробництва м'яса всіх видів всіма категоріями господарств. Сільгосппідприємствами було вироблено 1218,3 тис. т м'яса. У господарствах населення виробництво зросло на 1,3% відносно попереднього року і становило 891,2 тис. т.

Спостерігається зростання питомої ваги виробництва м'яса птиці у загальному обсязі виробництва м'яса. Тобто частка виробництва м'яса птиці всіх видів у загальному обсязі промислового виробництва зростає

Рис. 1. Структура областей за чисельністю поголів'я курей – несучок м'ясних порід станом на 31 грудня 2011 року

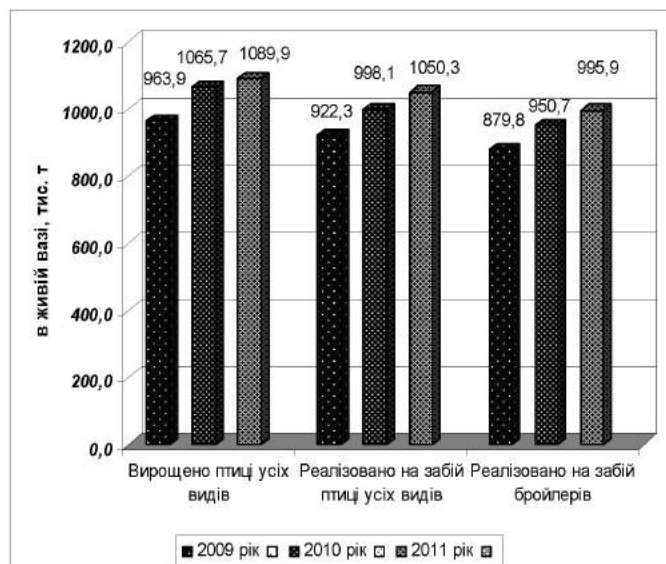
* Примітка: побудовано згідно з даними Асоціації «Союзу птахівників України» [10]

на 0,2%. У 2011 році промислове виробництво м'яса птиці (у живій вазі) в Україні становило 817,2 тис. т, що на 95,2 тис. т (або на 13,2%) вище від показника 2010 року.

У господарствах населення станом на 31 грудня 2011 року було вироблено 891,2 тис. т (у живій вазі) м'яса всіх видів. При цьому виробництво м'яса птиці становило 184,6 тис. т, що на 1,7% (або на 3,1 тис. т) вище від рівня виробництва за аналогічний період попереднього року.

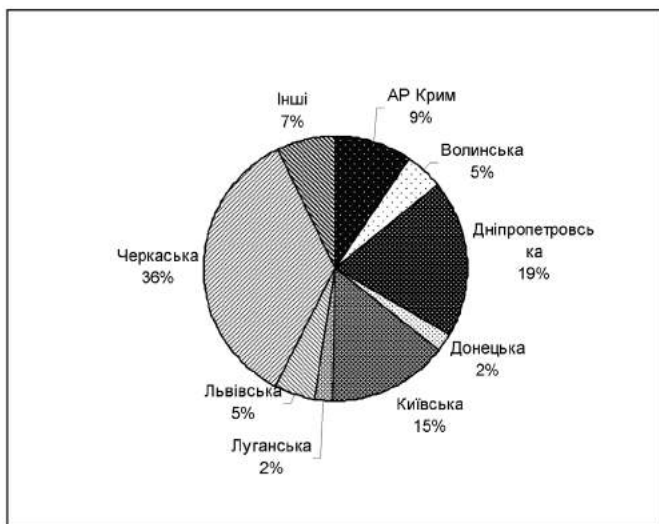
У 2011 році сільськогосподарськими підприємствами України було вирощено 1089,9 тис. т (живої ваги) м'яса птиці всіх видів, що перевищує показник 2010 року на 2,3% (або 24,2 тис. т). З них реалізовано на забій 1050,3 тис. т (живої ваги) м'яса птиці всіх видів (див. рис. 2). Відносно попереднього року обсяг реалізованої на забій птиці збільшився на 5,2% (або на 52,2 тис. т). У 2011 було реалізовано на забій 995,9 тис. т (живої ваги) м'яса бройлерів, що на 4,8% (або на 45,2 тис. т) більше від аналогічного показника за 2010 рік.

Лідерами за обсягами реалізованих на забій бройлерів у 2011 році є такі області: Черкаська – 350,9 тис. т, 36% у загальному обсязі реалізованих на забій бройлерів; Дніпропетровська – 189,8 тис. т, 19%; Київська – 147,0 тис. т, 15%; АР Крим – 94,4 тис. т, 9%; Львівська – 48,6 тис. т, 5%; Волинська – 47,4 тис. т, 5%. Частка всіх інших областей в обсязі реалізованих на забій бройлерів у 2011 році становила 7% (рис. 3).

Рис. 2. Динаміка чисельності вирощеної та реалізованої на забій птиці у 2009-2011 роках

* Примітка: побудовано згідно з даними Асоціації «Союзу птахівників України» [10]

Рис. 3. Структура областей за обсягами реалізованих на забій бройлерів у 2011 році

*Примітка: побудовано згідно з даними Асоціації «Союзу птахівників України» [10]

Середні ціни реалізації птиці (в живій вазі) у 2010 році зросли на 784,80 грн./т (або на 7,5%) у порівнянні з 2009, а у 2011 – на 1041,6 грн./т (на 9,2%) у порівнянні з 2010 роком.

Поступове зростання цін на основні види сільськогосподарської продукції у 2009-2011 роках зумовлено скороченням пропозиції аграрної продукції, зростанням цін на промислову продукцію, що споживається в сільському господарстві, а також збільшенням попиту на аграрну сировину на світових ринках [1].

У 2012 році відбувається подальше зростання собівартості виробництва продукції тваринництва, зокрема м'яса птиці – на 8%. Основними факторами є: зростання цін на продукцію рослинництва, паливно-мастильні матеріали, комунальні послуги, низькі темпи відновлення купівельної спроможності населення, скорочення поголів'я великої рогатої худоби.

На сьогодні основними ризиками в м'ясній галузі залишаються: високий рівень конкуренції, відчутний дефіцит сировини, а також висока залежність рівня цін від рівня купівельної платоспроможності населення, можливості введення обмежень на імпорт української тваринницької продукції до країн – основних споживачів (переважно країни СНД). Так, у липні 2011 року ветеринарні органи держав – членів Митного союзу (Росія, Білорусь, Казахстан) вирішили ввести тимчасові обмеження на імпорт продукції тваринного походження ряду українських підприємств.

За підсумками 2011 року спостерігається активізація кредитування аграрного сектора комерційними банками. Сільськогосподарськими компаніями за цей рік залучено кредити на загальну суму 22,4 млрд. грн. За аналогічний період 2009-2010 років цей показник становив 9,9 млрд. грн. і 13,8 млрд. грн. відповідно.

Для підтримки виробництва м'яса птиці у 2011 році переробним підприємствам надійшло 6356,5 тис. грн. прямих бюджетних дотацій, в тому числі переробним підприємствам Волинської області – 3163,7 тис. грн., що становить 49,8% у загальному обсязі дотацій.

За останній рік виробництво м'яса птиці в Україні збільшилося на 5,1%, для подальшого зростання є значне підґрунтя, зокрема, значна частка імпорту в загальних обсягах споживання м'яса птиці в Україні. Ринок м'яса птиці в Україні є конкурентним, незважаючи на обмежену рентабельність виробників.

Рентабельність виробництва м'яса птиці у 2009 році була від'ємною і становила -22,5%; у 2010 вона зросла на 18,1%, але при цьому залишалася від'ємною (-4,4%). Лише у 2011 рентабельність виробництва м'яса птиці була додатною – 2,1%. Однак у 2012 році прогнозується подальше зростання собівартості виробництва продукції тваринництва.

Основні конкуренти на ринку м'яса птиці у межах національного ринку наведені в табл. 2. Волинським виробником м'яса птиці є ТзОВ «Птахокомплекс «Губин». Він значно відстає від своїх конкурентів, таких як АТЗТ «Миронівський хлібопродукт», ЗАТ «Комплекс Агромарс», ЗАТ «Птахоком-

Таблиця 2. Перелік основних конкурентів ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» на загальнодержавному ринку

№ п/п	Найменування підприємства	Виробництво м'яса птиці, т		
		2008 рік	2009 рік	2010 рік
1	АТЗТ «Миронівський хлібопродукт»	225 589	293 929	330 368
2	ЗАТ «Птахокомбінат Дніпровський»	41 762	51 932	58 060
3	ВАТ «Володимир – Волинська птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка»	16 107	20 872	25 739
4	ЗАТ «Комплекс Агромарс»	155 712	146 749	186 839
5	ТОВ «РУБІ РОЗ АГРИКОЛ Ко ЛТД»	46 006	35 955	44 029
6	ТОВ «Ландгут Україна»	15 564	16 913	18 902
7	ТОВ «Агроукрптаха»	10 999	11 851	11 080
8	ТзОВ «Птахокомплекс «Губин»	12 903	14 230	13 816

* Примітка: джерело [10]

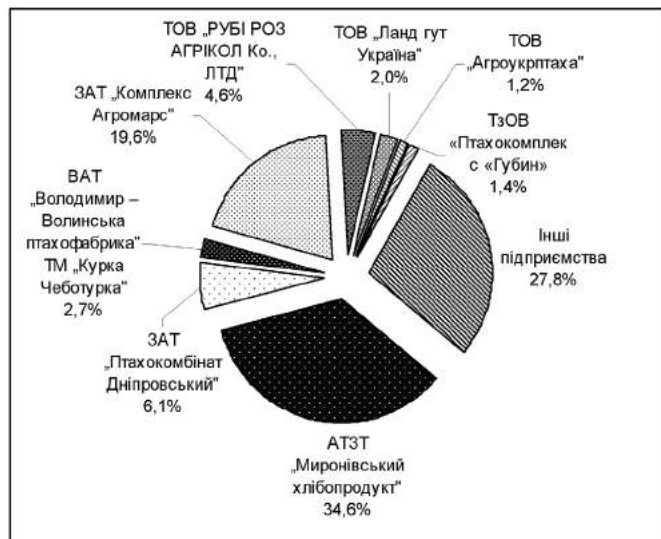
бінат Дніпровський», ТОВ «РУБІ РОЗ АГРИКОЛ Ко ЛТД», ВАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка», ТОВ «Ландгут Україна». Але ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» за обсягами виробництва випереджало ТОВ «Агроукрптаха» на 2736 т у 2010 році. Наявні виробничі потужності ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» та обсяги виробництва гарантують входження до топ-10 виробників м'яса птиці в Україні.

У 2010 році ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» виробив на власних потужностях 11 575 т м'ясопродукції. Відставання від лідера галузі АТЗТ «Миронівський хлібопродукт» є значним, а частка ринку ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» за результатами 2010 року оцінюється РА «Експерт-Рейтинг» у розмірі 1,2%. Відповідна частка розрахована на основі офіційних даних Компанії та Союзу птахівників України. За офіційними даними СПУ, обсяг виробництва м'яса птиці в Україні у 2010 році збільшився на 7% і становив 954 тис. т. У 2010 році Україна виробляла в середньому 23,2 кг курятини на одну людину. Для порівняння: у США споживання курятини на одну особу досягає 43,4 кг на рік. За 2010 рік у світі вперше було вироблено курятини на 79 млн. т менше, ніж оцінювався попит. Це стосувалось переважно лідерів виробництва цієї продукції, таких як США, Росія, КНР, Індія, що в майбутньому відкриває певні експортні перспективи для виробників курятини з України. Частки ринку м'яса птиці найбільших виробників у 2010 році наведені на рис. 4.

Таким чином, лідером за часткою ринку серед обраних підприємств у 2010 році слід вважати АТЗТ «Миронівський хлібопродукт» (частка ринку – 34,6%) та ЗАТ «Комплекс Агромарс» (частка ринку – 19,6%), а найслабшу позицію серед провідних підприємств слід віддати ТОВ «Агроукрптаха» (частка ринку – 1,2%) та ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» (частка ринку – 1,4%).

Тільки декілька компаній, що виробляють м'ясо птиці, працюють у національному масштабі, інші обслуговують певні регіони. Саме тому ринкова частка в національному масштабі має сенс тільки для національних

Рис. 4. Структура ринку м'яса птиці у 2010 році [10]

Таблиця 3. Сильні та слабкі сторони вітчизняних виробників м'яса птиці

Підсистеми внутрішнього середовища	Сильні сторони	Слабкі сторони
1) якості	Високоякісна продукція	Не прослідковуються
2) виробництва	Модернізація виробничого обладнання, постійне удосконалення технологічних процесів	Низька рентабельність продукції
3) планування	Наявність системи планових документів	Часткове недотримання планових показників
4) соціального забезпечення	Повний соціальний пакет (включаючи пільги, оздоровчий відпочинок, святкові заходи тощо)	Не прослідковуються
5) фінансів	Прибутковість, фінансова стабільність	Незначна заборгованість, невеликі розміри кредитів
6) технічного забезпечення	Повне технічне забезпечення невиробничого персоналу	Неповна комп'ютеризація виробничого процесу
7) збуту	Ефективна збутова мережа	Відокремленість збутової мережі
8) управління	Чітко побудована організаційна структура управління та система контролю діяльності підприємства	Не прослідковуються
9) маркетингу	Постійний моніторинг ринку, розробка конкурентних стратегій, постійне оновлення асортименту продукції	Не прослідковуються
10) персоналу	Висококваліфікований персонал, ефективна система мотивації	Поділ на неформальні групи, що заважає співпраці у формально побудованих колективах, невідповідність з/п деяких категорій працівників

*Примітка: складено автором

компаній. Стабільність збуту й переваги у боротьбі за споживачів залежні від частки ринку в тому регіоні, де працює регіональний виробник. РА «Експерт-Рейтинг» оцінює частку ринку ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» у західних областях України на рівні 7-8%. Відповідна частка ринку дозволяє виробнику відігравати значну роль у регіоні та формувати правильну збутову політику.

Виробники м'яса птиці в Україні мають незначний доступ до ринків ЄС і стикаються з жорсткою конкуренцією з іншими експортерами. Враховуючи, що наближеність до ринків ЄС є природною перевагою українських товаровиробників порівняно з іншими експортерами, дотримання виконання Україною високих якісних стандартів виробництва й постачання якісної

Таблиця 4. Аналіз факторів макросередовища вітчизняних виробників м'яса птиці

Компоненти	Фактори, що впливають на підприємство	
	Позитивні	Негативні
Демографічні	-	1. Зниження народжуваності 2. Старіння населення 3. Міграція населення
Соціальні	1. Працьовитість населення України 2. Позитивне ставлення населення до вітчизняних товарів	-
Технологічні	1. Прискорення науково-технічного прогресу 2. Посилення уваги до впровадження незначних удосконалень уже існуючих товарів 3. Жорсткість державного контролю за доброякісністю і безпечністю товарів	1. Високі ціни на засоби виробництва та установку новітнього обладнання
Економічні	1. Зростання сільськогосподарського виробництва в середньому на 12%	1. Кризовий стан економіки 2. Низький рівень платоспроможності підприємств-покупців 3. Високий рівень інфляції та безробіття 4. Зростання цін на енергоносії
Політичні й правові	-	1. Не всі прийняті закони набули сили і виконуються 2. Нестабільна політична ситуація і протидія політичних сил

*Примітка: складено автором

продукції за конкурентними цінами буде забезпечувати вихід України на європейські ринки [14].

З метою оцінки конкурентоспроможності підприємств птахівництва було виділено слабкі та сильні сторони вітчизняних виробників (табл. 3).

Але на конкурентне становище підприємства впливають не лише внутрішні фактори, а й зовнішні. Отже, виникає необхідність спеціального вивчення впливу відповідних зовнішніх факторів (табл. 4).

Узагальнимо вплив факторів зовнішнього й внутрішнього середовища на діяльність вітчизняних виробників м'яса птиці у матриці SWOT-аналізу (див. табл. 5).

Конкурентоспроможність організації може бути визначена як комплексна порівняльна характеристика підприємства, яка відображає ступінь переваги сукупності оціночних показників його діяльності, що визначають

Таблиця 5. Матриця SWOT-аналізу для ТзОВ «Птахокомплекс «Губин»

Зовнішні фактори	Можливості підприємства:	Загрози для підприємства:
Внутрішні фактори	1. Майбутні інвестиції. 2. Дешева, в умовах безробіття, робоча сила. 3. Вихід на нові ринки. 4. Поліпшення якості готової продукції. 5. Зменшення витрат на виробництво продукції. 6. Підвищення продуктивності праці 7. Вихід на міжнародні ринки 8. Розширення дистрибуторської мережі по Україні	1. Неплатоспроможність покупця. 2. Інфляція. 3. Недостатня кваліфікація працівників. 4. Зростання цін на енергоносії. 5. Недостатньо гнучка система управління і керівництва. 6. Зростання собівартості через підвищення цін на корми
Сильні сторони підприємства	Сила і можливості	Сила і загрози
1. Впровадження нового обладнання. 2. Використання відходів виробництва. 3. Вдосконалення технологій. 4. Зростання частки ринку. 5. Гарна репутація серед покупців. 6. Висока якість готової продукції. 7. Відома торгова марка продукції 8. Пропозиція забезпечена платоспроможним попитом	1. Спрямування інвестицій на: придбання нового обладнання; розвиток технологій; збільшення обсягів продукції; підвищення кваліфікації та підготовку працівників. 2. Зростання обсягів виробництва сприяє пошуку нових ринків збуту. 3. Хороша репутація дозволяє знаходити нових покупців і нові ринки збуту. 4. Оновлення техніки сприяє поліпшенню якості продукції. 5. Нові технології виробництва продукції дозволяють скоротити витрати на її випуск. 6. Скорочення чисельності працівників зменшує витрати на виробництво продукції.	1. Неплатоспроможність покупців може викликати недостатність коштів на впровадження нової техніки. 2. Низький фаховий рівень працівників призводить до виробництва неякісної продукції. 3. Підвищення цін на енергоносії обумовлює зменшення обсягів виробництва продукції.
Слабкі сторони підприємства	Слабкість і можливості	Слабкість і загрози
1. Нестача молодих керівників. 2. Негативна рентабельність через високі витрати. 3. Висока плинність кадрів.	1. Спрямування інвестицій на заміну застарілого устаткування. 2. Збільшення прибутку за рахунок зменшення витрат на виробництво.	1. Старе керівництво повільно реагує на зміни в економіці. 2. Неплатоспроможність покупців негативно впливає на рентабельність виробництва. 3. Інфляція також має негативний вплив на рентабельність.

*Примітка: складено автором

Таблиця 6. Показники інтенсивності конкуренції в галузі у 2010 році

№ п/п	Показник	Значення	Нормативне значення
1.	Чотиричастковий показник концентрації	0,98	≤0,75
2.	Індекс Харфіндела-Хіршмана	2,4	0<Ih≤1
3.	Показник інтенсивності конкуренції, що враховує рентабельність ринку	1,04	-
4.	Показник інтенсивності конкуренції, що враховує частки конкурентів	1,60	-
5.	Показник інтенсивності конкуренції, що враховує темпи зростання обсягу продажів	0,47	-
6.	Узагальнюючий показник інтенсивності конкуренції	0,92	0≤Ih≤1

*Примітка: використовувалась методика Горбанчук Т. В. [2, 35-37]

успіх підприємства на певному ринку за певний проміжок часу по відношенню до сукупності показників конкурентів. Ми розрахували показники інтенсивності конкуренції в галузі, а отримані дані відобразили в табл. 6.

Чотиричастковий показник концентрації у 2010 році становив 0,98 пункти і перевищував нормативне значення на 0,22 пункта, а індекс Харфіндела-Хіршмана становив 2,4 пункти, що в 2,4 раза перевищує нормативне значення, узагальнюючий показник інтенсивності конкуренції становив 0,92 пункти, що свідчить про високий рівень конкуренції на даному ринку.

Для оцінки конкурентних переваг підприємства доцільно використати матрицю конкурентного профілю як інструмент аналізу конкурентних позицій підприємства на ринку. За її допомогою дослідження здійснюється в табличній формі, де перелічуються ключові фактори успіху, кожному з яких дається оцінка. Матрицю конкурентного профілю побудовано для ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» в табл. 7.

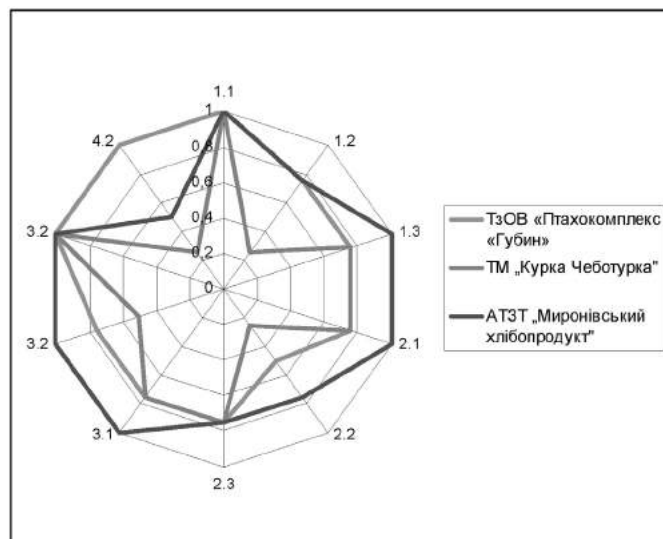
Отримані результати свідчать про те, що найкраща конкурентна позиція серед провідних виробників м'яса птиці на національному ринку належить АТЗТ «Миронівський хлібопродукт». Але конкурентна позиція ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» лише на 0,3 пункта менша, ніж у АТЗТ «Миронівський хлібопродукт» та на 0,8 пункта вища, ніж у ВАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка».

На основі даних табл. 7 побудовано багатокутник конкурентоспроможності підприємств (рис. 5).

Таким чином, лідером у даній галузі слід вважати АТЗТ «Миронівський хлібопродукт» (частка ринку – 34,6%) та ЗАТ «Комплекс Агромарс» (частка ринку – 19,6%), а найслабшу позицію серед провідних підприємств слід віддати ТОВ «Агроукрптаха» (частка ринку – 1,2%).

Конкурентоспроможність окремого товару (послуги) визначається як його перевага порівняно з яким-небудь іншим товаром (аналогічним за

Рис. 5. Багатокутник конкурентоспроможності підприємств-виробників м'яса птиці у 2010 році

Таблиця 7. Матриця конкурентного профілю ТзОВ «Птахокомплекс «Губин»

Фактори конкурентоспроможності	Ваговий коефіцієнт	Головні конкуренти					
		ТзОВ «Птахокомплекс «Губин»		На національному ринку - АТЗТ «Миронівський хлібопродукт»		На регіональному ринку - ВАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка»	
		Рейтинг	Оцінка	Рейтинг	Оцінка	Рейтинг	Оцінка
1. Продукція	0,400						
1.1. Якість	0,250	4	1,000	4	1,000	4	1,000
1.2. Дотримання екологічних вимог	0,050	3	0,150	3	0,150	1	0,050
1.3. Асортимент (відповідність структури попиту)	0,100	3	0,300	4	0,400	3	0,300
2. Ціна	0,400						
2.1. Продажна	0,250	3	0,750	4	1,000	3	0,750
2.2. Процентна знижка	0,075	2	0,150	3	0,225	1	0,075
2.3. Строки платежу	0,075	3	0,225	3	0,225	3	0,225
3. Канали збуту	0,100						
3.1. Форми збуту	0,050	3	0,150	4	0,200	3	0,150
3.2. Система транспортування	0,025	3	0,075	4	0,100	2	0,050
3.3. Система контролю замовлень	0,025	4	0,100	4	0,100	4	0,100
4. Просування товару на ринку	0,100						
4.1. Реклама	0,100	4	0,400	2	0,200	1	0,100
Загальна оцінка	1,000		3,300		3,600		2,800

призначенням чи його заміником) при вирішенні потенційним покупцем його проблем. Тобто це ступінь відповідності товару на певний момент вимогам цільових груп споживачів або обраного ринку за найважливішими характеристиками: технічними, економічними, екологічними тощо.

Конкурентоспроможність підприємства та його товару перебувають у прямій залежності. Чим вища конкурентоспроможність товару, тим вищим є попит на цей товар і тим більший економічний ефект отримує підприємство від його реалізації.

Особливістю даного ринку є те, що асортимент продукції у всіх підприємств-конкурентів однаковий: голови курчати-бройлера, гомілка курчати-бройлера, крило курчати-бройлера, набір кулінарний, ноги курчати-бройлера, печінка курчати-бройлера, серце курчати-бройлера, стегно курчати-бройлера, тушка курчати-бройлера заморожена, тушка курчати-бройлера охолоджена, філе курчати-бройлера, четвертинка курчати-бройлера, шії курчати-бройлера, шлунки курчати-бройлера.

Оцінювання конкурентоспроможності здійснювалось для філе курячого таких виробників: ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» ТМ «Пан Курчак»; ВАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка»; АТЗТ «Миронівський хлібопродукт» ТМ «Наша ряба» та ЗАТ «Комплекс Агромарс» ТМ «Гаврилівські курчата».

Порівняння проводилось за такими характеристиками: зовнішній вигляд і колір поверхні; смакові властивості; запах і аромат; термін придатності; консистенція м'яса; прозорість бульйону; ціна продукції.

Зведені результати експертних оцінок за якісними показниками курячого філе наведено в табл. 8. Максимальна оцінка – 10 балів, мінімальна – 0 балів.

Бачимо, що найвищий рівень конкурентоспроможності у продукції АТЗТ «Миронівський хлібопродукт» ТМ «Наша ряба». Продукція ТзОВ «Птахокомплекс «Губин» ТМ «Пан Курчак» поступається продукції АТЗТ «Миронівський хлібопродукт» ТМ «Наша ряба» лише за параметром зовнішнього вигляду і кольору поверхні. Конкурентоспроможність продукції ВАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка» та ЗАТ

Таблиця 8. Зведені результати експертних оцінок за якісними показниками курячого філе

Назва показника	Питома вага, %	Оцінка показника від 0 до 10			
		ТМ «Пан Курчак»	ТМ «Курка Чеботурка»	ТМ «Наша ряба»	ТМ «Гаврилівські курчата»
1	2	3	4	5	6
Зовнішній вигляд і колір поверхні	30	9	7	10	9
Смакові властивості	40	10	9	10	8
Запах і аромат	10	10	8	9	9
Термін придатності	10	10	10	10	10
Консистенція м'яса	5	8	7	8	9
Прозорість бульйону	5	9	8	9	8
Ціна, грн. з ПДВ	-	38,05	38,57	38,20	38,00

*Примітка: складено автором

Таблиця 9. Розрахунок групового індексу якісних параметрів досліджуваного курячого філе

Назва показника	ТМ «Курка Чеботурка»	ТМ «Наша ряба»	ТМ «Гаврилівські курчата»
Зовнішній вигляд і колір поверхні	0,233	0,333	0,300
Смакові властивості	0,360	0,400	0,320
Запах і аромат	0,080	0,090	0,090
Термін придатності	0,100	0,100	0,100
Консистенція м'яса	0,044	0,050	0,056
Прозорість бульйону	0,044	0,050	0,044
Індекс якісних параметрів	0,862	1,023	0,911

Таблиця 10. Результати розрахунку групового показника економічних параметрів

Назва показника	ТМ «Пан Курчак»	ТМ «Курка Чеботурка»	ТМ «Наша ряба»	ТМ «Гаврилівські курчата»
Повні витрати споживача	38,05	38,57	38,20	38,00
Індекс економічних параметрів	1,014	1,004	0,999	

Таблиця 11. Результати розрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності

Назва показника	ТМ «Курка Чеботурка»	ТМ «Наша ряба»	ТМ «Гаврилівські курчата»
Інтегральний індекс	0,850	1,019	0,912

Таблиця 12. Зведені результати експертних оцінок за якісними показниками курячого філе

Назва показника	Питома вага, %	Оцінка показника від 0 до 10		
		ТМ «Пан Курчак»	АТ «Супердроб»	Бойня «Пюрковсци»
Зовнішній вигляд і колір поверхні	30	9	10	7
Смакові властивості	40	10	9	9
Запах і аромат	10	10	10	8
Термін придатності	10	10	10	10
Консистенція м'яса	5	8	10	9
Прозорість бульйону	5	9	9	9
Ціна, грн. з ПДВ	-	38,05	41,90	34,43

«Комплекс Агромарс» ТМ «Гаврилівські курчата» є нижчою, ніж продукція ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин» ТМ «Пан Курчак».

Розрахуємо груповий індекс за якісними параметрами, а отримані результати відобразимо в **табл. 9**.

Індекс якісних параметрів курячого філе ТМ «Курка Чеботурка» та ТМ «Гаврилівські курчата» менший за одиницю, що свідчить про нижчу якість у порівнянні з продукцією ТМ «Наша ряба».

Таблиця 13. Розрахунок групового індексу якісних параметрів досліджуваного курячого філе

Назва показника	АТ «Супердроб»	Бойня «Пюрковсци»
Зовнішній вигляд і колір поверхні	0,333	0,233
Смакові властивості	0,360	0,360
Запах і аромат	0,100	0,080
Термін придатності	0,100	0,100
Консистенція м'яса	0,063	0,056
Прозорість бульйону	0,050	0,050
Індекс якісних параметрів	1,006	0,880

Таблиця 14. Результати розрахунку результатів групового показника економічних параметрів

Назва показника	ТМ «Пан Курчак»	АТ «Супердроб»	Бойня «Пюрковсци»
Повні витрати споживача	38,05	41,90	34,43
Індекс економічних параметрів	1,101	0,905	

Таблиця 15. Результати розрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності

Назва показника	АТ «Супердроб»	Бойня «Пюрковсци»
Інтегральний індекс	0,913	0,972

Підрахунок групового показника за економічними параметрами подано в **табл. 10**. Розрахувавши інтегральні індекси, отримаємо інтегральний індекс конкурентоспроможності продукції (**табл. 11**).

Продукція ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин» є конкурентоспроможною порівняно з аналогічною продукцією ВАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка» та ЗАТ «Комплекс Агромарс» ТМ «Гаврилівські курчата» (індекс конкурентоспроможності менший одиниці). Однак продукція АТЗТ «Миронівський хлібопродукт» ТМ «Наша ряба» має кращі якісні характеристики, а за економічними параметрами поступається продукції ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин», отже, можна розглядати можливість цінової конкуренції. ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин» варто зосередити увагу також і на покращенні деяких якісних параметрів своєї продукції.

Для дослідження конкурентоспроможності вітчизняного м'яса птиці у порівнянні з іноземними аналогами з метою визначення їх конкурентоспроможності на закордонних ринках до уваги брали філе куряче таких виробників: ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин» ТМ «Пан Курчак», Бойня «Пюрковсци» та АТ «Супердроб». Результати розрахунків наведено в **таблицях 12, 13, 14, 15**.

Оскільки індекс якісних параметрів курячого філе Бойня «Пюрковсци» менший від одиниці, то можна стверджувати, що продукція даного виробника поступається за якісними параметрами продукції ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин», і навпаки, продукція АТ «Супердроб» краща за якісними параметрами, ніж продукція ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин».

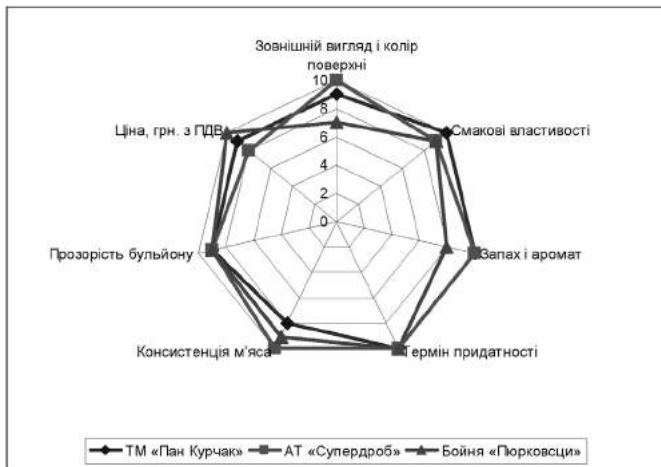
З рис. 6 видно, що найвищий рівень конкурентоспроможності спостерігається у продукції АТ «Супердроб». Конкурентоспроможність продукції Бойня «Пюрковсци» є значно нижчою, ніж продукції ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин» ТМ «Пан Курчак».

Однак продукція АТ «Супердроб» має кращі якісні характеристики, а за економічними параметрами поступається продукції ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин», а отже, можна розглядати можливість цінової конкуренції. Вітчизняним виробникам варто зосередити увагу також і на покращенні деяких якісних параметрів своєї продукції для отримання ще більших конкурентних переваг на міжнародному ринку м'яса птиці.

Разом з цим у результаті вступу України до СОТ збільшився рівень імпорту продукції на територію України, що посилює інтенсивність конкурентних відносин на внутрішньодержавному ринку. Особливо помітно це відбувається на ринку м'ясопродуктів [5]. Проаналізуємо, як використовують вітчизняні виробники м'яса птиці свій економічний потенціал у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Динаміку експорту-імпорту м'яса птиці в Україні у 2009-2011 роках наведено в **табл. 16**. Так, загальний обсяг експорту м'яса птиці становив 18,9 тис. т, 32,4 тис. т та 49,8 тис. т у 2009, 2010 та 2011 роках відповідно.

Рис. 6. Багатокутник конкурентоспроможності курячого філе на закордонному ринку у 2010 році

Вартість експорту м'яса птиці у 2009 році становила 19521,6 тис. дол. США, у 2010 вона зросла на 111,9% (21845,3 тис. дол. США) і досягла 41366,9 тис. дол. США. У 2011 вартість експорту м'яса птиці дорівнювала 79033,1 тис. дол. США, що на 91,1% (37666,2 тис. дол. США) більше від аналогічного показника попереднього року.

Загальний обсяг імпорту м'яса птиці становив 193,2 тис. т, 154,6 тис. т та 61,1 тис. т у 2009, 2010 та 2011 роках відповідно. Вартість імпорту м'яса птиці у 2009 році становила 209014,6 тис. дол. США, у 2010 вона зменшилася на 15,5% (32387,4 тис. дол. США) і досягла 176627,2 тис. дол. США.

У 2011 вартість імпорту м'яса птиці становила 60438,4 тис. дол. США, що на 65,8% (116189 тис. дол. США) менше аналогічного показника попереднього року (див. рис. 7). Уповдовж проаналізованого періоду спостерігається чітка тенденція до зростання експорту (за 2009-2011 роки експорт збільшився у 2,6 раза) та скорочення імпорту м'яса птиці (темперіоросту за 2009-2011 становив 68,45%).

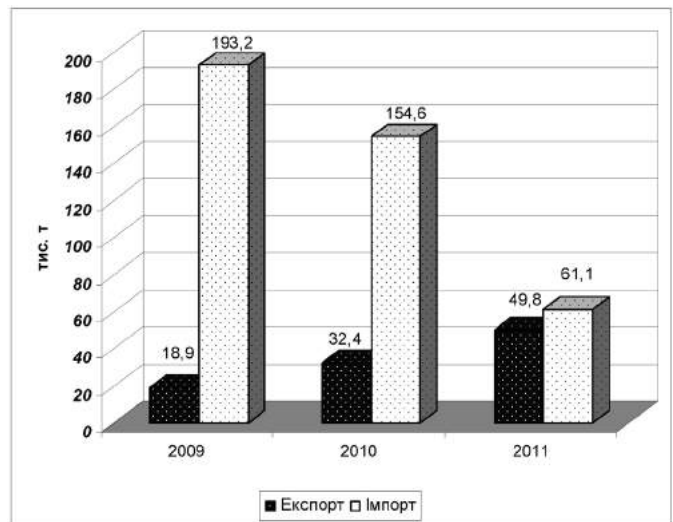
Основною причиною такої динаміки проаналізованих показників стало наближення цін на вітчизняну сировину до рівня цін в основних країнах-експортерах. Крім того, збільшився світовий попит на вітчизняне м'ясо птиці, що позитивно позначається на рівні експорту даної продукції.

Сальдо зовнішньої торгівлі м'ясом птиці у 2009 році становило -189493 тис. дол. США. У 2010 сальдо зменшилося на -28,62 тис. дол. США, але було від'ємним і становило -135260 тис. дол. США. Лише у 2011 обсяги експорту перевищили обсяги імпорту, сальдо становило 18594,7 тис. дол. США. У 2011 році темп приросту сальдо зовнішньої торгівлі м'ясом птиці становив 113,75% у порівнянні з 2010.

Значні обсяги імпорту м'яса птиці у 2009-2010 роках можна пояснити нестачею м'ясної сировини для переробних підприємств, зменшенням імпортного тарифного навантаження після вступу України до СОТ, закупівлею великих обсягів м'яса птиці ДП «Ресурспостач» для Держкомрезерву з метою цінової стабілізації на внутрішньому ринку. З 2007 по 2009 рік найбільшим експортером м'яса птиці до України були Сполучені Штати Америки. У рейтингу споживачів курятини із США Україна займала у 2008 році 4-е місце після Російської Федерації, Китаю та Мексики. У 2010 імпорту м'яса птиці хоча й зменшився на 38,6 тис. т, але його показник ще залишався на достатньо високому рівні.

Зростання експорту за проаналізований період відбулося через збільшення внутрішнього виробництва й технічні можливості експортувати

Рис. 7. Динаміка зовнішньоекономічної діяльності підприємств птахівництва в Україні у 2009-2011 роках

широкий асортимент продукції (від глибокої заморозки до охолодженого м'яса птиці).

Основним зовнішнім ринком збуту м'яса птиці у 2009-2010 роках були країни СНД. Їх частка в експорті становила 61,8%, у тому числі частка експорту до Казахстану – 56,02%. Частка експорту м'яса птиці до країн Азії становила 38,19% (В'єтнам – 25,68%, Гонконг – 6,85%, Грузія – 3,14%), а в країни Європи – 0,01%. В основному Україна імпортувала м'ясо птиці із США (частка в імпорті – 62,45%) та Європи (частка в імпорті – 36,83%).

У 2011 році Україна в основному імпортувала м'ясо птиці з Європи (частка в імпорті – 90,70%), у тому числі з: Німеччини – 22,59%, Великої Британії – 17,88%, Нідерландів – 14,88%, Польщі – 11,83%, Бельгії – 6,38%. Частка США в українському імпорті м'яса птиці у 2011 році становила 7,96%.

Вітчизняне тваринництво поступово збільшує рівень забезпечення України м'ясом. Так, у 2009 році частка імпортованого м'яса у фонді споживання становила 19%, у 2010 – 16%, а у 2011 – вже 11%. У свою чергу частка імпортованого м'яса птиці у фонді споживання у 2009 році становила 18%, у 2010 – 14%, а у 2011 – вже 6%.

Рівень споживання м'яса населенням у 2009-2011 роках становив відповідно 49,7, 52, 50,7 кг на одну особу (фізіологічна норма – близько 80 кг на одну особу), в тому числі м'яса птиці – 23,2 кг на одну особу. З 2009 прослідковується щорічне зростання цього показника в середньому на 4%. Частка споживання м'яса птиці в загальному обсязі споживання м'яса становила 47, 45 та 44% у 2009-2011 роках відповідно. Це незначне зниження частки споживання в загальному обсязі споживання м'яса свідчить зовсім не про те, що українці почали надавати меншу перевагу м'ясу птиці у своєму раціоні, а про те, що вітчизняні сільськогосподарські виробники почали виготовляти конкурентоспроможну продукцію на світовому ринку, яка користується попитом. Це підтверджує зростання експорту м'яса птиці у 2 рази за проаналізований період.

Міністерство аграрної політики і продовольства прогнозує, що виробництво м'яса і м'ясопродуктів у 2012 році в Україні може збільшитися на 5,3% у порівнянні з 2011 – до 2,26 млн. т [12]. Міністерство також зазначає, що ємність внутрішнього ринку м'яса птиці в 2012 збільшиться незначною мірою на 3,2%, до 1,06 млн. т (див. табл. 17). Згідно з попередніми даними міністерства імпорту м'яса в 2012 році може скоротитися на 11,8% у по-

Таблиця 16. Динаміка зовнішньоекономічної діяльності підприємств птахівництва в Україні у 2009-2011 роках

Обсяги ЗЕД	Загальний обсяг						Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %	
	Кількість, тис. т			Вартість, тис. дол. США			тис. т		тис. дол. США			
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2010 до 2009	2011 до 2010	2010 до 2009	2011 до 2010		
Експорт	18,9	32,4	49,8	19521,6	41366,9	79033,1	-38,6	-93,5	-32387,4	-116188,8	71,4	53,7
Імпорт	193,2	154,6	61,1	209014,6	176627,2	60438,4	52,1	110,9	54232,7	153855,0	-204,2	-288,6
Експортно-імпорتنе сальдо	-174,3	-122,2	-11,3	-189493	-135260	18594,7	13,5	17,4	21845,3	37666,2	275,7	342,3

*Примітка: джерело [11]

Таблиця 17. Баланс м'яса та м'ясних продуктів України у 2010-2012 роках, тисяч т

Показники	2010 рік		2011 рік		2012 рік (прогноз)	
	всього	в т. ч. м'ясо птиці	всього	в т. ч. м'ясо птиці	всього	в т. ч. м'ясо птиці
Виробництво, тис. т	2059	954	2146	1002	2260	1060
Зміна запасів на кінець року, тис. т	-3	8	-5	-1	0	0
Імпорт, тис. т	378	154	246	61	217	58
Всього ресурсів, тис. т	2440	1100	2397	1060	2477	1116
Експорт, тис. т	49	32	80	50	90	62
Витрачено на нехарчові цілі, тис. т	9	4	5	3	5	3
Фонд споживання, тис. т	2382	1064	2312	1007	2382	1051
Фонд споживання у розрахунку на 1 особу, кг	52,0	23,2	50,7	22,1	52,2	23,1

*Примітка: складено автором на основі [9; 11; 12]

Національною академією аграрних наук України були встановлені такі основні індикатори розвитку птахівництва в Україні на перспективу [13]:

Забезпечення виробництва м'яса птиці: у 2015 році – 1267,0 тис. т за оптимістичного прогнозу та 1076,0 тис. т за песимістичного; у 2020 – 1424,0 тис. т та 1122,2 тис. т м'яса птиці за оптимістичного та песимістичного прогнозів відповідно проти 1002,0 тис. т у 2011 році (**табл. 18**). У 2020 році темп приросту за оптимістичного прогнозу становитиме 142,1%, за песимістичного – 112,0%.

2. Підвищення рівня споживання м'яса птиці однією людиною до 28 кг у 2015 році та до 32 кг – у 2020 проти 22,1 кг у 2010 за раціональної норми 28 кг (див. **табл. 19**).

Україна має значні можливості для експорту м'яса птиці, обсяги виробництва якого перевищують можливості внутрішнього споживчого ринку. За останні роки зовнішня торгівля України м'ясом птиці відчутно поживалась. Якщо у 2009 обсяг експорту знаходиться на рівні 19,5 млн.

Таблиця 18. Виробництво продукції тваринництва в Україні на перспективу

Продукція	2000	2009	2010	2011	2012 (очікуваний)	2015 (прогноз)		2020 (прогноз)		Темп зростання 2020 до 2011, %	
						оптимістичний	песимістичний	оптимістичний	песимістичний	оптимістичний	песимістичний
М'ясо (забійна маса), тис. т	1663,0	1917,0	2059,0	2146,0	2260,0	3247,0	2333,0	4365,0	2558,9	203,4	119,2
Велика рог. худоба, тис. т	754,3	453,5	428,0	408,0	421,0	663,0	429,0	1392,0	520,0	341,2	127,5
Свині, тис. т	675,9	526,5	631,0	699,0	727,0	1256,0	780,0	1472,0	862,5	210,6	123,4
Птиця, тис. т	193,2	894,2	954,0	1002,0	1060,0	1267,0	1076,0	1424,0	1122,2	142,1	112,0
Баранина, тис. т	38,6	43,2	46,0	49,0	52,0	61,0	48,0	77,0	54,2	157,1	110,6

*Примітка: джерело [8]

Таблиця 19. Рівень споживання м'яса в Україні на перспективу (кг на одну особу)

Продукти	2000	2009	2010	2011	2012 (очікуваний)	2015 (прогноз)		2020 (прогноз)	
						оптимістичний	песимістичний	оптимістичний	песимістичний
М'ясо	32,5	49,7	52,0	50,7	52,2	75,3	56,7	91,0	61,4
В тому числі м'ясо птиці	15,7	23,2	23,2	22,1	23,1	28,0	25,8	32,0	27,1

*Примітка: джерело [8]

Таблиця 20. Виробництво м'яса птиці в Україні на перспективу

Продукція	2011	2012 (очікуваний)	2015 (прогноз)		2020 (прогноз)	
			оптимістичний	песимістичний	оптимістичний	песимістичний
Рівень споживання м'яса птиці, кг на одну особу	22,1	23,1	28,0	25,8	32,0	27,1
Чисельність населення, млн. чол.	45,7	45,6	45,3	43,3	44,8	39,5
Внутрішній попит, тис. т	1013,0	1056,0	1268,0	1117,0	1433,0	1070,0
Виробництво, тис. т	1002,0	1060,0	1350,0	1160,0	1630,0	1208,0
Імпорт, тис. т	61,0	58,0	40,0	49,0	25,0	34,0
Експорт, тис. т	50,0	62,0	122,0	92,0	222,0	172,0

*Примітка: складено автором на основі [8; 11]

рівнянні з 2011 – до 217 тис. т. У тому числі очікується, що імпорт м'яса птиці скоротиться на 4,8% – до 58 тис. т.

Міністерство аграрної політики та продовольства України також прогнозує можливе збільшення в 2012 році експорту м'яса та м'ясопродуктів на 12,5% – до 90 тис. т. Зокрема, експорт м'яса птиці може збільшитися на 24% (до 62 тис. т) із урахування встановлених квот.

Згідно з прогнозними даними рівень споживання м'яса населенням у 2012 році зросте на 1,5 кг і становитиме 52,2 кг на одну особу, в тому числі м'яса птиці – 23,1 кг на одну особу.

дол. США, а імпорту 209,0 млн. дол. США, то у 2011 ці показники відповідно становили 79,0 та 60,4 млн. дол. США. Відповідно зросло й експортно-імпортне сальдо: від -189,5 до +18,6 млн. дол. США.

Згідно з попередніми домовленостями з Європейським Союзом Україні дозволено безмитно експортувати 20 тис. т курячих тушок [14].

Враховуючи минулі тенденції, можна очікувати зростання обсягу експорту м'яса птиці у 2015 році до 193,6 млн. дол. США, а у 2020 – до 352,3 млн. дол. США. Стосовно імпорту аграрної продукції, то за таких умов він дорівнюватиме у 2015 році 45,5 млн. дол. США, а у 2020 – 25,7 млн. дол. США.

Прогнозування експорту м'яса птиці українськими виробниками наведено в **табл. 20**. Як бачимо, у 2015 році за оптимістичного прогнозу експорт м'яса птиці зросте у 1,4 раза й становитиме 122 тис. т, а за песимістичного – на 84% і становитиме 92 тис. т м'яса птиці. У 2020 очікується, що експорт становитиме 222 тис. т за оптимістичного прогнозу та 172 тис. т за песимістичного.

На даний момент експортний потенціал сільського господарства використовується не повною мірою з огляду на політичну та економічну нестабільність. Виправити ситуацію може збалансована політика стимулювання й підтримки зовнішньоекономічної активності виробників м'яса птиці.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз свідчить про те, що вітчизняні виробники м'яса птиці є конкурентоспроможними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Поступове зменшення частки імпорту та зростання обсягів вітчизняного виробництва сприятиме наповненості українського ринку продукцією власного виробництва.

Метою стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств – виробників м'яса птиці є формування ефективної системи експорту м'яса та продуктів його переробки, спроможної забезпечити повний збут цієї продукції, а також постійне нарощування обсягів постачання на світові ринки. Досягнення визначених цілей можливе за умови державної підтримки експорту непрямыми механізмами; підтримка розробки, впровадження та міжнародного визнання торговельних марок чи знаків якості, систем стандартів і контролю, що забезпечують повну відповідність вимогам, стандартам чи обмеженням того чи іншого закордонного ринку збуту. Постійне зміцнення позицій вітчизняних виробників м'яса птиці на традиційних ринках та освоєння нових експортних ринків можливе за рахунок високого економічного потенціалу вітчизняних виробників.

CONCLUSIONS

The analysis shows that native poultry producers are competitive in both domestic and foreign markets. The gradual decline in the share of imports and increase domestic production leads to a complete filling of the Ukrainian market by its own products.

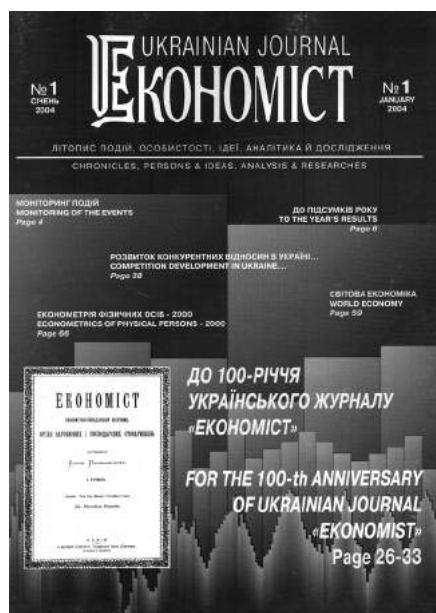
The aim of the strategy of foreign economic activity of poultry producers of is the formation of an effective system of meat export and its processed products, which would be able to ensuring complete sales of products and continuous extension of supply to world markets. Achieving these goals is possible if the government will support the export by indirect mechanisms, supporting the development, implementation and international acceptance of trademarks, systems of standards and inspection, in accordance to requirements, standards or restrictions of particular foreign target market.

Continuous strengthening of domestic poultry in traditional and new export markets is possible due to the high economic potential of domestic producers.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батченко Л. В. Кон'юнктура світового ринку і тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів України / Л. В. Батченко, О. Г. Ткаченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8. – С. 197-207.
2. Горбачук Т. В. Економічна діагностика: інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення / Т. В. Горбачук, Н. Б. Кушнір. – Рівне : НУВГП, 2007. – 176 с.
3. Грущинська Н. М. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах / Н. М. Грущинська, М. П. Музиченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 19-27.
4. Заболотний В. С. Конкурентоспроможність вітчизняної продукції м'ясного птахівництва з врахуванням її імпорту [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zsas.zhitomir.org/ru/pdf>.
5. Кирилюк О. Ф. Формування ринку продукції птахівництва в контексті продовольчої безпеки України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnaui/2009_141/09kof.pdf.
6. Копитець Н. Ринок м'яса птиці / Н. Копитець // Пропозиція. – 2010. – № 7. – С. 36-38.
7. Лука О. Ф. Україна на світовому ринку агропродовольчої продукції / О. Ф. Лука // Економіка АПК. – 2003. – № 11. – С. 116-121.
8. Лупенко Ю. О. Стратегічні напрямки розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю. О. Лупенко, В. Я. Месель-Веселяк. - К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. - 182 с.
9. Офіційний сайт Агрпрому групи «Пан Кручак» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pankurkach.ua>.
10. Офіційний сайт Асоціації «Союзу птахівників України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ptaha.kiev.ua>.
11. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики і продовольства України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua>.
13. Офіційний сайт Національної академії аграрних наук України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.uaan.gov.ua>.
14. Тимко Є. В. Аналіз конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Traeiv/2009/28.pdf.
15. Щетініна І. О. Значення інноваційного розвитку для птахівництва. Сучасний стан виробництва м'яса птиці в Україні та перспективи розвитку 2008 / І. О. Щетініна, В.І. Дяченко // <http://avian.org.ua/data/statti/schetinina.htm>

115 років! 1897 – від ідеї журналу до сьогодні – 2012

108 років! 1904 – 1914 – як щомісячний журнал – 1997 – 2012